
HAGYOMÁNY

SINKÓ ERVIN 1914-BEN

BORI IMRE

Sinkó Ervintől, a tizenhatéves fiatalemberről viszonylag keveset tudunk: csak azt, amit ifjúkori önarcképének a *Szemben a bíróval* lapjain található vonásaiból kiolvashatunk. Tudjuk „attól kezdve, hogy városba került fiatal gimnazistaként először tette be a lábát a szabadkai szociáldemokrata munkásotthonba, egész a világháború kitöréséig egyetlen boldog mámonban élt”. Az is ismeretes, hogy a világháború kitörésének az idején a szabadkai munkásotthonból „ijedten kituszkolták”, mert szembe-szegült az „opportunizmus szükségét” hirdető vezetőséggel éppen a háború vagy a béke kérdésében. Írta: „A munkásmozgalom az én számomra a háborúig az igazságra, szeretetre és szépségre hivatott emberiség tiltakozása volt az embert pusztító áruvá, népeket pusztító emberanyaggá degradáló kapitalisztikus mechanizmus ellen. S most, mikor a tiltakozásnak a leghangosabbnak kellett volna lenni, minden tiltakozás elnémult, és az éneklő menetszázadok »az emberanyag« gyűlölt fogalmának az ember fölött való diadalát ordították...” Közismert az ifjú író és forradalmár Ady-élményének mintegy sorsot meghatározó szerepe is: ő volt, aki a „félreérthetetlen vétót kiáltotta” a háború ellen.

Mindezek az élmények és eszmék megtalálhatók abban a költeményben is, amelyet a budapesti *Népszavának*, a magyarországi szociáldemokrácia lapjának irattára őrzött meg. Címe: *Szent harcok élen*. A kézirat jelzete: 659 f. 1914/1 öé (?) MSZMP KB PI Arch.

SZENT HARCOK ÉLÉN

Élén mindig, mindig Ti vagytok
az Élet és Szépség harcosainak;
minden vigasságot Ti s csak Ti adtok,
nélkületek nincsenek nagy harcok,
szent erők és tüzek Bennetek vínak.
Valóra Ti váltotok minden álmot:
drága véreim: magyar proletárok!

Itt mondok köszönetet Kende Jánosnak, aki Sinkó Ervin 1914-es kézírataira felhívta a figyelmet, és fénymásolatait rendelkezésemre boosájtotta.

659/1 1914/1 66

77

Drágt barabai éleu.

Éleu, munday, munday Ti vágy, ⁷⁷
 az Élet és Szépesség kincseimalk,
 minden vigasztalást Ti, csak Ti adtok,
 nélkülözhetetlenül nagy barabai,
 csak erőt és türelmet bennetek vívált.
 Válassz Ti veltotok minden álust:
 drága véreim: ~~az~~ magyar proletárok!

A magyar ugar fűsár volt ~~életem~~,
 mégis álltati és véditelt katarát,
 igazat vélek és erőt bűnből ígért
 és nagy bűnű eordul jövű vándor,
 a vágytól, hogy hadtoll vltágon esudalján
 éu nem felől, éu - ő - bintón vándor:
 Ti győztes fogtok, magyar proletárok!

Ti győztes fogtok és e győztes
 jelenki a Dalt, Élet, Szépesség,
 báris magyarosa s mindenre új jövű né,
 állás illat rumbol minden lóv,
 és ~~erőt~~ ~~az~~ alapvetője új kudarok,
 "Hosszánna életem, hűl képek rablárost,
 Ti felbontes magyar proletárok!

Sinkó ~~Ervin~~ ~~Ervin~~ ~~Ervin~~ ^{Ervin}

A magyar ugar fukar volt Néktek,
 mégis álltok és véditek határát;
 igazat védték és ezért tűzben égtek ...
 És míg búsan csordul piros vérték,
 s vagytok, hogy hadtok világok csudálják
 és nem félek, én — ó — biztos várok:
 Ti győzni fogtok: magyar proletárok!

Ti győzni fogtok és e győzés
 jelenti a Dalt, Élést, Szerelmet;
 bús magyarra s mindenre új jövő néz,
 átkos Mát rombol minden lövés,
 és alapvetője új kedveknek
 Hozsánna Néktek, kik téptek rabláncot,
 Ti félistenes magyar proletárok!

A *Népszava* nyilvánvalóan nem irodalompolitikai-politikai okok miatt nem közölte a verset, hiszen a költemény „iránya” (s ezzel kapcsolatban a második szakasz közléseire gondolunk) még a háború tényére is „rájátszik”, a költő beledolgozta a hangos propaganda-szólamokat is, hogy azután megkísérelje visszajára fordítani a szakasz „költői” üzenetét, s már ebben az új jelentésben folytatni a verset, hirdetve, hogy a magyar proletariátus győzelme majd a *dalt*, az *életet* és a *szerelmet* emeli trónra, hiszen „átkos Mát rombol minden lövés”.

Nyomósabb okot jelenthetett a vers Ady Endre költészetére mutató, ahhoz feltűnően tapadó karaktere. A *Népszava* közölte 1907. május 9-én Ady Endre: *Csák Máté földjén* című versét, amelyet az irodalomtörténetírás Ady első nagy proletárversének tart, s benne megtalálja mind a munkásosztály történelmi hivatása felismerésének, mind a munkásosztállyal való azonosulásnak a motívumát. Ezeknek büvőkörében született Sinkó Ervin verse is, amely majdnem betű szerint követi és variálja az azóta híressé és szállóigévé vált refrént is, természetesen egészen más történelmi kontextusban. Sinkó Ervin ezzel a verssel mintegy a háborús líra körébe vonta Ady Endre proletárverseit: időszerűsítette mondanivalójukat.

A kézirat Sinkó Ervin írói identitás-tudatának a forrongásáról is tanúskodik, ha az írói név megválasztását az identitás-tudat körében tudjuk. Eredetileg *Spitzer Ferenc* néven írta alá költeményét, majd a *Sas Ferenc* név használatának az ötlete merült fel, hogy végül *Sinkó Ervin* név jegyezze a Budapestre küldött verset.

A költeménnyel egyívé látszik tartozni a *Rutén munkások Szabadkán* című, ugyancsak a *Népszava* archívuma megőrizte cikk kézírata is.

RUTÉN MUNKÁSOK SZABADKÁN

Ma, amidőn Magyarországon minden szó, úgy alulról, mint fölülről elhangzó azt hirdeti, hogy osztályellentéteknek a háború idején lenni nem szabad, akkor történik itt, Szabadkán egy olyan gyalázatosság, amely

nem a mai viszonyok között, de legbékésebb időkben is a legnagyobb fölháborodást váltaná ki. A szabadkai agráriusok minden hazafiasságot és méltányosságot felretéve a legcudarabb merényletet követték el a szabadkai földmunkások ellen. Mert amíg minden józan ember ma azt hangoztatja, hogy a foglyok dolgoztatása a munkanélküliséget még inkább növelné, tehát a foglyokat dolgoztatni nem szabad — addig Szabadkán megtörtént az, hogy Dobó Kálmán rendőrkapitány, a szabadkai gazdák kérésére, a munkabérek lenyomására több száz földmunkást, rutént; hozatott Biharmegyéből.

Földmunkásaink, kiknek fiai és testvérei most ezért az országért halnak és véreznek, leírhatatlan dühvel és elkeseredettséggel fogadták a szabadkai rendőrkapitánynak ezt az antiszociális, osztályérdekes intézkedését. Az államhatalomnak kötelessége közbelépni e munkásellenes akciók meggátolására. Eddig több mint ezer rusnyák érkezett Szabadkára.

Sinkó Ervinnek ehhez a cikkéhez alig kell valamit is hozzátenni. Legfeljebb azt állapíthatjuk meg, hogy a rutén népnévnek érthetetlenül használja a régi magyar nyelvben létező *rusznyák* népnév eltorzított *rusnyák* változatát is — annak jeleként, hogy ebben az esetben az utca nyelvéhez igazodott.

A kézirat jelzete mint a költeményé.